

Economie-examen heeft niets met werkelijkheid te maken

De werkloosheid bedraagt 0,2. U vraagt zich misschien af: nul komma twee wat? Arbeiders? Procenten? Net als U zou ik dat ook wel willen weten en met mij duizenden leerlingen die het schriftelijk examen Economische Wetenschappen en Recht I op het VWO hebben afgelegd. Die uitspraak over werkloosheid komt voor in een van de opgaven; een fragment ervan staat bij dit artikel afgedrukt. Werkloosheid heeft toch iets met mensen te maken, of vergis ik me? Maar nul komma twee arbeider is nauwelijks voor te stellen. Het zou een fout in de opgave kunnen zijn, maar dan zitten er wel veel fouten in. Het nationaal inkomen is 225 en de arbeidsproductiviteit 50. Elke toelichting ontbreekt. Een vrucht van technocratisch denken?

Economie Een leverde weer eens een paar standaardsonnen op waarbij de uitkomst belangrijker is dan het inzicht. De examencommissie bekomert zich blijkbaar niet om de vraag of de leerlingen enig begrip hebben van de stof, als de juiste getallen er maar uitrollen. Dit soort opgaven, en ik heb er in de NRC van 18 maart in het artikel „De verwording van de economie op HAVO en VWO” ook al op gewezen, hebben niets wezenlijks met begrip van het economisch leven te maken. Ze testen het wiskundig inzicht verpakt in economische termen. Op zich zijn die sommen niet moeilijk, maar het nut ervan heeft geen van mijn critici mij nog duidelijk kunnen maken.

Met plezier zou ik nog meer opgaven uit dit examen laten afdrucken, als de ruimte ervoor beschikbaar was. De inkomensverdeling bijvoorbeeld die getoetst is met een paar tabellen en een grafiek. U zou dan kunnen zien hoe elke relatie met loonstrijd, vakbonden, werkgeversverklaringen en overheidsingrijpen vermeden is.

Strijdig

Ook de opgave met lineaire programmering is zoets fraais. Zij zit vol met veronderstellingen die volkomen strijdig zijn met de economische ervaringsregels zoals Gossen die al honderd jaar geleden formuleerde. Lineaire programmering is een simpele wiskundige techniek om een optimaal punt te berekenen. En om het wat actueel te laten lijken speelt het zich af

Door Fons Vernooij

in een ontwikkelingsland. De echte economische problemen van de ontwikkelingslanden komen echter niet aan bod.

Er is maar één opgave die aansluit op de actualiteit. De miljoenennota van 1979 leverde een passage op over het betalingsbalansbeleid. Helaas werd ook deze opgave onmiddellijk ontkracht door de zeer onrealistische veronderstelling dat invoer en uitvoer onafhankelijk zijn van de prijs. De verhandelde hoeveelheden zijn volstrekt ongevoelig voor prijsveranderingen. Talloze leerlingen die toonden via de kranten enig inzicht in de problematiek van de betalingsbalans verworven te hebben, gingen daarmee de mist in. Alle

realistische antwoorden waren fout en alleen theoretische hoogstandjes konden gehonoreerd worden volgens de examennormen. Alleen de HAVO leerlingen kregen realistische problemen voorgeschoteld in een examen van goed economisch gehalte.

Waarom zit er geen echte actualiteit in de VWO examens? Zijn er de afgelopen twee drie jaar geen chaotische toestanden geweest op de wisselmarkten? Is de gouddekking van de gulden door de nieuwe wet op de Wisselkoers niet veranderd? Hebben de kranten niet volgestaan van het Europees Monetair Systeem en het nieuwe Europese betalingsmiddel de ECU?

De VSW één van de kleinere vakverenigingen voor economie, neemt mij deze kritiek op de examens niet in dank af getuige hun afkeurende opmerkingen in een ingezonden brief op 30 april.

Opvallend is dat de VSW bij monde van de heer Schöndorff in de NRC van 1 april toegeeft dat het huidige lesmateriaal in didactisch opzicht tekort schiet. „Vernooij heeft gelijk... dat leerlingen beter in gewoon Nederlands kunnen worden toe 'geschreven' dan in professorentaal. Daarmee geeft zij te kennen dat mijn kritiek op de analytische methode terecht is. Merkwaardig is dan echter weer dat de heer Schöndorff niet erbij vertelt dat hijzelf mede-auteur is van een van de meest omstrede „oude boeken die de Echte Kern BV verpakt in kleurige nieuwe kaffjes”, zoals de heer Schöndorff dat zo fraai omschreef. Een godspie.

Wiskundig

De heer Kanning, een van de andere bestuurders van de VSW laat met enkele collega-docenten in de NRC van 22 maart weten: „Alleen in zijn kritiek op de inhoud van de eindexamens heeft de heer Vernooij stellig gelijk. Veel opgaven vooral die voor VWO munten inderdaad uit door een overmaat van wiskundig formalisme en het vrijwel volledig ontbreken van vragen over actuele economische onderwerpen”. Het zit dus blijkbaar toch niet zo goed met die examens.

Ik voel mij dan ook ten zeerste aangesproken als het VSW-bestuur ondanks deze directe ontboezemingen van haar eigen bestuursleden meent te moeten stellen dat ik een onjuist beeld schets van de economielessen. Wat willen die mensen op deze manier bereiken? Fouten verbergen achter denigerende opmerkingen? Op zaterdag 10 mei zijn er regionale examenbesprekingen geweest voor de economische vakken. Op de drukbezochte bijeenkomst in Amsterdam formuleerde VSW bestuurslid de heer Cohen de algemene indruk van de vergadering over de opgave die hier staat afgedrukt als een opgave „die is blijven steken in een sommetjesachtig karakter”. Welk recht heeft de VSW dan om aan mijn adres te zeggen: „Leraren die spreken over „sommetjes maken” diskwalificeren zichzelf”?

Wat een economie examen lijkt....

4. Toon aan dat het evenwichtsincome $\bar{Y}$ gelijk is aan 225.

De aanbodzijde van deze economie kan worden weergegeven met behulp van de volgende vergelijkingen:

de hoogte van het nationale inkomen (= nationale produkt) indien de kapitaalgoederenvoorraad volledig wordt benut

$$Y^* = kK$$

de gevraagde hoeveelheid arbeid bij inschakeling van de gehele kapitaalgoederenvoorraad (A = arbeidsproductiviteit)

$$Nv^* = \frac{Y^*}{A}$$

de feitelijke vraag naar arbeid

$$Nv = \frac{Y}{A}$$

het aanbod van arbeid

$$Na = Na_0$$

de structurele werkloosheid

$$Us = Na - Nv^*$$

de conjuncturele werkloosheid

$$Uc = Nv^* - Nv$$

de totale werkloosheid

$$U = Us + Uc$$

Verder is bekend: $K = 1200$, $k = \frac{1}{3}$, $Na_0 = 5$, $A = 50$.

5. a. Bereken de hoogte van het nationale produkt waarbij de kapitaalgoederenvoorraad volledig wordt benut.

b. Bepaal de omvang van de conjuncturele werkloosheid bij het evenwichtsincome.

Binnen het kader van het gegeven model staan de overheid, bij gegeven structuur van de economie, drie middelen ter beschikking om de conjuncturele werkloosheid te bestrijden.

c. Geef aan op welke wijze deze drie middelen gehanteerd zouden moeten worden.

7. Bepaal de omvang van de structurele werkloosheid bij het onder 5a. berekende nationale produkt

8. Bereken de omvang van de kapitaalgoederenvoorraad, waarbij er geen sprake is van structurele werkloosheid (k , A en Na_0 veranderen niet).

... blijken eenvoudige wiskunde sommen te zijn.

$$4. \bar{Y} = \frac{55 + 20 + 60}{1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{3} \cdot \frac{1}{3}} = \frac{135}{\frac{2}{3}} = 225 \quad 2$$

$$5. a. Y^* = kK = \frac{1}{3} \cdot 1200 = 240 \quad 4$$

$$b. Uc = \frac{Y^*}{A} - \frac{\bar{Y}}{A} = \frac{240}{50} - \frac{225}{50} = 0,3 \quad 4$$

6. 1e Vergroting van de autonome overheidsbestedingen. (investeringen niet goed rekenen)

2e Verlaging van belasting- en sociale premiedruk.

3e Verhoging van de sociale uitkeringen.

$$7. Us = Na_0 - Nv^* = Na_0 - \frac{Y^*}{A} = 5 - \frac{240}{50} = 5 - 4,8 = 0,2 \quad 3$$

8. Met een arbeidsaanbod van 5 kan een nationaal inkomen Y^* van $5 \times 50 = 250$ worden voortgebracht (2 pnt). Daarvoor is een kapitaalgoederenvoorraad nodig van:

$$K^* = \frac{1}{k} \cdot Y^*$$

$$K^* = 5Y^*$$

$$K^* = 5 \times 250 = 1250 \text{ (2 pnt)}$$

Totaal 30